

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive design) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ทางคลินิกเกี่ยวกับการจัดการภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม หน่วยไตเทียม โรงพยาบาลลำปาง จังหวัดลำปาง ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 ถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2554 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม จำนวน 10 คน ญาติผู้ป่วยจำนวน 10 คน ผู้บริหารจำนวน 3 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการโรงพยาบาล 1 คน หัวหน้ากลุ่มการพยาบาล 1 คน หัวหน้าหน่วยไตเทียม 1 คน และบุคลากรทีมสุขภาพ จำนวน 5 คน ประกอบด้วยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญโรคไต 1 คน พยาบาลหน่วยไตเทียม 3 คน และนักโภชนาการ 1 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดูแลที่ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและญาติได้รับ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการดูแลและ/หรือการรักษาเพื่อจัดการภาวะน้ำเกิน 3) แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างของผู้บริหาร และ 4) แบบสำรวจการบันทึกและมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดการภาวะน้ำเกิน

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าสถานการณ์ทางคลินิกเกี่ยวกับการจัดการภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม หน่วยไตเทียม โรงพยาบาลลำปาง มีดังนี้

1. การพิทักษ์สิทธิและจริยธรรม

ข้อค้นพบ สถานศึกษามีการพิทักษ์สิทธิในเรื่องการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นสำหรับผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม สิทธิในการเข้าถึงการตรวจวินิจฉัยโรคที่จำเป็นตามมาตรฐานการรักษาโรค และสิทธิในการเข้าถึงการรักษาที่จำเป็นของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง ด้านจริยธรรมมีนโยบายการจัดระบบการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วย

เครื่องไตเทียมตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข นโยบายในการจัดอัตราค่าล้างเพื่อให้การดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง นโยบายในการจัดสรรด้านเวชภัณฑ์ นโยบายในการทำงานแบบทีมสหสาขาวิชาชีพ และนโยบายการดูแลอย่างต่อเนื่องและการควบคุมคุณภาพในการดูแล

ข้อควรปรับปรุงพัฒนา คือ ควรมีการทำงานโดยทีมสหสาขาวิชาชีพ เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องอัตราค่าล้างไม่เพียงพอ ภาระงานมาก และมีเวลาน้อย ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมการทำงานในรูปสหสาขาวิชา ณ หน่วยไตเทียม ให้เป็นรูปธรรมเนื่องจากการทำงานในรูปสหสาขาวิชาชีพจะทำให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านได้รับคำแนะนำโดยตรงจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ผู้ป่วยจึงได้ประโยชน์สูงสุด และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. การประเมินภาวะน้ำเกิน

ข้อค้นพบสถานศึกษามีการประเมินภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมทั้งก่อนฟอกเลือด ขณะฟอกเลือด และหลังการฟอกเลือด แต่ยังไม่มีแบบประเมินที่ใช้เฉพาะในการประเมินภาวะน้ำเกิน แยกบันทึกในแบบฟอร์มที่แยกเป็นส่วน ๆ ไม่ได้นำมารวมไว้ในแผ่นเดียวกันการบันทึกแพทย์จะทำการบันทึกไว้ในแผนการรักษาของแพทย์และพยาบาลจะบันทึกไว้ที่บันทึกการพยาบาลในเวชระเบียนส่วนการส่งต่อข้อมูลหน่วยงานยังไม่มี การส่งต่อข้อมูล หากผู้ป่วยเข้ารับการรักษานในแผนกผู้ป่วยในพยาบาลเจ้าของไข้จะส่งต่ออาการของผู้ป่วยด้วยวาจาและบันทึกไว้บนเวชระเบียน

ข้อควรปรับปรุงพัฒนา คือ หน่วยงานควรจัดทำแบบประเมินสำหรับการรวบรวมข้อมูล และประเมินภาวะน้ำเกินที่เหมาะสมกับผู้ป่วยเพื่อเป็นแนวทางในการประเมิน และควรแนะนำให้ผู้ป่วยและญาติทราบถึงวิธีการประเมินภาวะน้ำเกินด้วยตนเอง เช่น การจดบันทึกปริมาณอาหารและน้ำที่บริโภคในแต่ละวัน การบันทึกน้ำหนักตัว โดยการชั่งน้ำหนักทุกวันในตอนเช้า เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบกับการประเมินภาวะน้ำเกินของบุคลากรทีมสุขภาพ หน่วยงานยังขาดการประเมินความรู้ผู้ป่วยและญาติหลังการให้ความรู้และการประเมินความสามารถในการดูแลตนเอง ควรจัดทำแบบประเมินความรู้และแบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเองด้วย นอกจากนี้ยังไม่พบการส่งต่อข้อมูลจากห้องฉุกเฉิน และแผนกผู้ป่วยใน ดังนั้นหน่วยงานจึงควรพัฒนาหาแนวทางเพื่อสร้างระบบในการส่งต่อข้อมูลผู้ป่วยเพื่อการรักษาที่มีคุณภาพ

3. การดูแลเพื่อจัดการภาวะน้ำเกิน

ข้อค้นพบสถานศึกษามีการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังตามมาตรฐานการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมของสมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย มีการสนับสนุน

และส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในการจัดการภาวะน้ำเกินด้วยตนเองแก่ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและญาติ

ข้อควรปรับปรุงพัฒนา คือสถานที่ศึกษาควรมีการพัฒนาและนำแนวปฏิบัติทางคลินิกที่เฉพาะสำหรับการจัดการภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมมาใช้ ควรมีการพัฒนารูปแบบในการส่งเสริมการจัดการภาวะน้ำเกิน มีการสนับสนุนให้ผู้ป่วยมีความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อควบคุมภาวะน้ำเกิน และการส่งเสริมญาติให้มีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน

4. การให้ความรู้แก่ผู้ป่วยโรคไตและญาติ

ข้อค้นพบสถานศึกษามีการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและครอบครัวเกี่ยวกับการจัดการภาวะน้ำเกิน มีการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยและญาติเกี่ยวกับโรค การรักษา และการปฏิบัติตัว ซึ่งการให้ความรู้แก่ผู้ป่วยและญาติเป็นการให้ความรู้แบบรายบุคคล เน้นการให้ความรู้ด้วยวาจา ไม่มีการใช้สื่อการสอน แต่มีการแจกแผ่นพับเกี่ยวกับการปฏิบัติตัว และยังไม่มีการประเมินผู้ป่วยและญาติหลังได้รับความรู้

ข้อควรปรับปรุงพัฒนา คือ หน่วยงานควรพัฒนาการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้ป่วยอย่างต่อเนื่อง ใช้สื่อการสอนเพื่อช่วยให้ผู้ป่วยสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติที่บ้านได้อย่างถูกต้อง เพิ่มกลวิธีต่าง ๆ ในการให้ความรู้ เช่น มีอุปกรณ์ ใส่วิดีโอ หรือแบบตัวอย่างสาธิตร่วมกับการสอน มีการถ่ายทอดความรู้จากผู้มีประสบการณ์ จัดทำโปสเตอร์หรือแผ่นพับแจกเพื่อเป็นการกระตุ้นเตือน เป็นต้น

5. การดูแลอย่างต่อเนื่อง

ข้อค้นพบสถานศึกษามีระบบการทำงานเป็นแบบเจ้าของไข้ ทำให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องจากแพทย์และพยาบาลเจ้าของไข้ ให้ไม่มีการส่งต่อให้กับทีมเยี่ยมบ้าน แต่มีการส่งต่อผู้ป่วยในกรณีที่มีปัญหาในด้านจิตใจ และการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ไม่ถูกต้อง จะส่งผู้ป่วยพบจิตแพทย์และนักโภชนาการ

ข้อควรปรับปรุงพัฒนา คือการให้การดูแลผู้ป่วยโดยระบบการพยาบาลแบบเจ้าของไข้ จะสามารถให้การดูแลผู้ป่วยได้อย่างต่อเนื่องและครอบคลุม แต่มีข้อจำกัดในกรณีที่พยาบาลเจ้าของไข้ลา หรือติดประชุมอบรม ไม่สามารถให้การดูแลผู้ป่วยได้ ควรมีการมอบหมายงานให้กับพยาบาลที่ต้องมารับหน้าที่ในการดูแลผู้ป่วยแทนเพื่อความต่อเนื่องในการดูแล แต่การดูแลผู้ป่วยตามระบบพยาบาลเจ้าของไข้ต้องใช้พยาบาลจำนวนมาก ดังนั้นหน่วยงานจึงควรเพิ่มอัตรากำลังในการดูแลผู้ป่วย

6. การควบคุมและพัฒนาคุณภาพการบริการ

ข้อค้นพบมีการควบคุมและพัฒนาคุณภาพการบริการเกี่ยวกับการจัดการภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมโดยมีการพัฒนาด้านบุคลากร มีนโยบายในการบริหารทรัพยากรบุคคลในโรงพยาบาล มีการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพของโรงพยาบาลโดยมีการตรวจสอบคุณภาพภายในหน่วยงาน มีการใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมของสมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย มีการกำหนดตัวชี้วัดของหน่วยงาน

ข้อควรปรับปรุงพัฒนา คือสถานที่ศึกษา มีการติดตามตัวชี้วัดในการดำเนินงานเพื่อควบคุมคุณภาพการดูแลแต่ยังไม่ครอบคลุมไปถึงการติดตามตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องภาวะน้ำเกิน เช่น การมารับการรักษาซ้ำในโรงพยาบาลภายใน 28 วันด้วยภาวะน้ำเกินเพื่อเป็นการประเมินถึงคุณภาพในการจัดการภาวะน้ำเกินของหน่วยงานและได้ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะน้ำเกินของผู้ป่วยเพื่อนำมาวิเคราะห์และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแนวปฏิบัติหรือการพัฒนาคุณภาพการดูแลป้องกันภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

ผลการศึกษาครั้งนี้ได้ข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการปรับปรุงการจัดการดูแลเพื่อจัดการภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม โดยเฉพาะ จึงควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ควรมีการส่งเสริมให้เกิดการทำงานแบบทีมสหสาขาวิชาชีพที่เป็นรูปธรรม
2. ควรมีแบบประเมินภาวะน้ำเกิน โดยจัดทำแบบประเมินที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาวะน้ำเกินเพื่อความสะดวกในการประเมินภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม
3. ควรมีการพัฒนาแนวปฏิบัติที่เฉพาะสำหรับการจัดการภาวะน้ำเกินในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม และการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการจัดการตนเองแก่ผู้ป่วยและครอบครัว
4. การพัฒนากิจกรรมการสอนแก่ผู้ป่วยเกี่ยวกับการจัดการภาวะน้ำเกินด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้ป่วยและญาติสามารถดูแลตนเองที่บ้าน สามารถจัดการกับอาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นก่อนมารับการรักษาที่โรงพยาบาล โดยเพิ่มการใช้สื่อการสอน การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ วิธีการ

จัดการภาวะน้ำเกินระหว่างผู้ป่วยและญาติที่มารับบริการ เน้นการส่งเสริมให้ญาติมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยให้มากขึ้น

5. ควรมีการติดตามตัวชีวิตในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาวะน้ำเกิน เช่น การมารับการรักษาซ้ำในโรงพยาบาลภายใน 28 วันด้วยภาวะน้ำเกิน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังโดยมีทีมสหสาขาวิชาชีพและมีพยาบาลที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการรายกรณี
2. ควรมีการพัฒนาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการภาวะน้ำเกินและศึกษาประสิทธิผลของแนวปฏิบัติ
3. ควรมีการศึกษาผลของการส่งเสริมญาติในการจัดการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังเพื่อป้องกันการเกิดภาวะน้ำเกิน
4. ควรมีการศึกษาถึงผลลัพธ์ในการดูแลผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียม

ข้อจำกัดในการศึกษาครั้งนี้

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในสถานที่ศึกษาเดียว และเฉพาะ ณ หน่วยไตเทียม มิได้ครอบคลุมทั้งแผนกผู้ป่วยในหรือแผนกอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนกเยี่ยมบ้าน ดังนั้นจึงอาจมีข้อจำกัดในการอ้างอิงผลการศึกษาในสถานที่ศึกษาอื่น
2. การศึกษาครั้งนี้มีการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนั้นอาจยังขาดข้อมูลในบางส่วนจึงควรมีการเพิ่มการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่เป็นแนวคำถามปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

